

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาบริบทของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียนและสภาพบริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานการออกแบบ และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย และสภาพบริบทจริง อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. รูปแบบการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการพัฒนา
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็น ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่นเขตที่ 1 จำนวน 4 โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขตที่ 4 จำนวน 3 โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขตที่ 1 จำนวน 3 โรงเรียน รวม 10 โรงเรียน ซึ่งได้มา จากการสำรวจและคัดเลือกโรงเรียนที่เหมาะสม ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านค้อท่อนน้อย สพท. ขอนแก่น เขต 1 2) โรงเรียนพงษ์ภิญโญ 2 สพท.ขอนแก่น เขต 1 3) โรงเรียนหินสาวครู ประชาสรรค์ สพท.ขอนแก่น เขต 1 4) โรงเรียนกุดกว้างประชาสรรค์ สพท.ขอนแก่น เขต 1 5) โรงเรียนหนองแวงเรือประชาศึกษา สพท.ขอนแก่น เขต 4 6) โรงเรียนบ้านคำบาง สพท. ขอนแก่น เขต 4 7) โรงเรียนทุ่งบ่อวิทยา สพท.ขอนแก่น เขต 4 8) โรงเรียนโนนป่าจี้วิจิตร วิทยา สพท.กาฬสินธุ์ เขต 1 9) โรงเรียนชุมชนน้ำเกลี้ยงกลุ่มวิทยา สพท.กาฬสินธุ์เขต 1 และ 10) โรงเรียนโนนศิลาไกรฤกษ์ราษฎร์อำนวยการ สพท.กาฬสินธุ์เขต 1 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน จาก 10 โรงเรียน
- 2) ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม และสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับช่วงชั้นที่ 2 ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนละ 1-4 คน จำนวน 10 โรงเรียน รวมทั้งหมด 30 คน

3) นักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย ที่เรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 10 โรงเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 811 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพบริบทจริงซึ่งจะพิจารณาใน 3 ด้านหลัก คือ

2.1 สภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ผลการดำเนินงานด้านวิชาการ ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)

2.2 สภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ลักษณะพื้นภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะตำแหน่งที่ตั้งของชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคม ชาติพันธุ์ ภาษา ความเชื่อ/ศาสนา ประเพณี/พิธีกรรม การแต่งกาย อาชีพ การตั้งที่อยู่อาศัยลักษณะของบ้านเรือน

2.3 สภาพบริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย และ การเรียนของผู้เรียนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ตามหลักการเรียนรู้

3. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการพัฒนา

4.1 แบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน

แบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน เป็น แบบบันทึกการศึกษาสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ที่มีลักษณะเป็นแบบบันทึก ที่มีประเด็นเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ดังกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างล่าง ดังรายละเอียดการสร้าง ดังนี้

1) กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิด และขอบข่าย โครงสร้างของแบบบันทึกตามกรอบแนวคิด ซึ่งมีประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ผลการดำเนินงานด้านวิชาการ ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)

2) กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบ ของแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน

3) ร่างแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน เสนอคณะผู้ร่วมวิจัยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของ

ประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดฯ และความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษาและการสื่อสาร
ความหมาย ปรับปรุงแก้ไข

4) จัดทำแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน

5) นำแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ไปใช้ในการทดลองเก็บ
รวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 แบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

แบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นแบบบันทึก
การศึกษาสภาพบริบททั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ดังมีรายละเอียดการสร้าง ดังนี้

1) กำหนดกรอบเนื้อหา กรอบแนวคิด และขอบข่าย โครงสร้างของแบบบันทึก
ที่อาศัยกรอบแนวคิดข้างต้น ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานด้าน
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบบันทึก ที่มี
ประเด็นเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2) กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบ ของแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพ
บริบททั่วไปของโรงเรียน

3) ร่างแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น
เสนอคณะผู้ร่วมวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ
ความสอดคล้องของประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดฯ และความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษา
และการสื่อสารความหมาย ปรับปรุงแก้ไข

4) จัดทำแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

5) นำแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นทดลอง
ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 แบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

แบบสำรวจความคิดเห็นฯ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่มีประเด็นการสำรวจความ
ความคิดเห็นผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม
และค่านิยมไทย มีรายละเอียดในการสร้าง ดังนี้ คือ

1) กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิด และขอบข่าย โครงสร้างของคำถาม ที่อาศัย
พื้นฐานของหลักการที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ดัง
กรอบแนวคิดแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ที่มีประเด็นเกี่ยวกับการนำนโยบายจากระดับชาติ คือ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 2545) มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (สมศ.) ลง
มาสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ตลอดจนกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการจัดการเรียนการ
สอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย พร้อมทั้งระบุเหตุผล

2) กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบ ของแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3) ร่างคำถามแบบสำรวจความคิดเห็นฯ จำนวน 4 ข้อที่มีลักษณะปลายเปิด ที่ระบุอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ เสนอคณะผู้ร่วมวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของคำถาม และความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษาและการสื่อสารความหมาย ปรับปรุงแก้ไข

4) จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

5) นำแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4 แบบสำรวจความคิดเห็นครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

แบบสำรวจความคิดเห็นฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยมีประเด็นเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย มีรายละเอียดในการสร้าง ดังนี้ คือ

1) กำหนดกรอบเนื้อหา และขอบข่าย โครงสร้างของคำถาม และกรอบแนวคิดการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ที่อาศัยพื้นฐาน ซึ่งอาศัยพื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ค่านิยมไทย 5 ประการ และหลักการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พร้อมทั้งระบุเหตุผล

2) กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบ ของแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3) ร่างคำถามแบบสำรวจความคิดเห็นฯ จำนวน 10 ข้อที่มีการให้อธิบายเหตุผล ยกตัวอย่างประกอบและกลยุทธ์ที่ใช้ เสนอคณะผู้ร่วมวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของคำถาม และความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษาและการสื่อสารความหมาย ปรับปรุงแก้ไข

4) จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

5) นำแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ไปทดลองใช้กับผู้สอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5 แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

แบบสำรวจความคิดเห็นฯ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด สอบถามผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูเกี่ยวกับกับการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย มีวิธีการสร้างดังนี้

1) กำหนดกรอบเนื้อหา ขอบข่าย โครงสร้างของคำถาม และกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ซึ่งอาศัยพื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม พื้นฐาน 8 ประการ ค่านิยมไทย 5 ประการ และหลักการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พร้อมทั้งระบุเหตุผล พร้อมทั้งยกตัวอย่างในประเด็นต่างๆ ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

2) กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบ ของแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ที่มีลักษณะปลายเปิด

3) ร่างคำถามแบบสำรวจความคิดเห็น เสนอคณะผู้ร่วมวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของคำถามและความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษาและการสื่อสารความหมาย ปรับปรุงแก้ไข

4) จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย

5) นำแบบสำรวจความคิดเห็นฯ ไปทดลองใช้กับผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพบริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ประสานงานกับโรงเรียนเป้าหมายเพื่อนัดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน โดยวิธีการสังเกตและบันทึกผล สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้ง ศึกษาจากเอกสาร เช่น แผนปฏิบัติของโรงเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) เป็นต้น

5.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยวิธีการสังเกตและบันทึกผลสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูและชาวบ้านในชุมชน รวมทั้ง ศึกษาจากเอกสาร เช่น แผนปฏิบัติของโรงเรียน เป็นต้น

5.4 เก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย โดยให้ครูผู้สอนตอบแบบสำรวจฯ พร้อมทั้ง สัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีประเด็นคำถามเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ซึ่งมีประเด็นดังนี้ ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบประเด็นด้านสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ ด้านผู้เรียน ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน และด้านอื่นๆ

5.5 เก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการสอนของครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย โดยแจกแบบสำรวจฯ การสำรวจความคิดเห็นฯ ให้ผู้เรียนตอบเกี่ยวกับสภาพบริบทการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย โดยให้ผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายกรอกข้อมูลที่ตรงกับสภาพบริบทจริง ตามข้อคำถาม และประเด็นที่ได้กำหนดขึ้นตามแบบสำรวจฯ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 สภาพบริบทของโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการ สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร และบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความ

6.2 สภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการ สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร ตามแบบบันทึกเกี่ยวกับสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความ

6.3 สภาพบริบทจริงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดเรียนการสอนของครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทยที่มีลักษณะปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความ

6.4 ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการสอนของครูผู้สอนที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม และค่านิยมไทย ซึ่งเป็นแบบสำรวจฯ ที่มีลักษณะปลายเปิดทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความ